

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ   การจัดการโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมโดยรัฐและชุมชน : กรณี
ศึกษาคูเมืองและกำแพงเมือง   ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านปงสนุก
อำเภอเมือง   จังหวัดลำปาง

ชื่อผู้เขียน   นายอนุชิต   ศิริพันธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต   สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

ศาสตราจารย์ ดร. มนต์	สุวรรณ	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ	ทีสุวรรณ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์	ปัญญาวัฒน์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่องการจัดการ โบราณสถานและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐและชุมชน กรณีศึกษาคูเมืองและกำแพงเมืองในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและสาเหตุของความเสื่อมโทรมของโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมในเขตชุมชนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และเพื่อศึกษาบทบาทในการจัดการโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมในเขตชุมชนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารตำราวิชาการ รายงานการสัมมนาและสื่อสิ่งพิมพ์วารสารต่าง ๆ ศึกษาจากบุคคล โดยการสัมภาษณ์บุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้รู้ นักวิชาการท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณขอบกำแพงเมืองและคูเมืองในเขตชุมชนบ้านปงสนุก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การจำแนกข้อมูล จัดระเบียบและโยงความสัมพันธ์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการค้นคว้า

ผลการศึกษาสรุปว่า

ชุมชนบ้านปงสนุก เป็นชุมชน โบราณที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งโบราณสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดลำปาง การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจภายในชุมชนมีการพัฒนาในทุกรูปแบบจากชุมชนท้องถิ่นจึงกลายเป็นชุมชนเมือง สภาพและสาเหตุของความเสื่อมโทรมของโบราณสถานจึงเกิดขึ้นเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนทำให้บทบาทความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ความเป็นแหล่งโบราณสถานลดน้อยลง ประชาชนไม่ให้ความสำคัญและสนใจเกี่ยวกับประวัติของชุมชน หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ โบราณสถานมีกำลังบุคลากร ไม่เพียงพอที่จะเข้าไปดูแล กฎหมายข้อบังคับรวมถึงกฎระเบียบผู้ฝ่าฝืนที่ใช้คุ้มครอง โบราณสถานชุมชน ไม่ได้มีส่วนร่วมรับรู้และออกกฎระเบียบข้อบังคับเหล่านั้น การขยายตัวของประชากรเรื่องที่ทำกิน การขยายตัวของอาคารที่อยู่อาศัย เอกสารสิทธิหน่วยงานราชการ ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร การเข้ามาดูแลของภาคเอกชน เป็นการสำรวจวิจัยบางส่วน ศึกษาวิจัยที่เป็นเอกสารเท่านั้น ไม่มีผลงานทางภาคปฏิบัติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านปงสนุก ที่กล่าวถึงความเป็นชุมชน โบราณนั้นมีเป็นเอกสารเผยแพร่ในหนังสือที่ระลึก หนังสือประวัติศาสตร์ของจังหวัด มิได้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้รับรู้โดยทั่วกัน

จากการสัมภาษณ์เกือบทุกคน ที่อาศัยอยู่บริเวณแนวเขตกำแพงเมืองและคูเมือง ไม่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติที่มาของชุมชนจะเห็นได้ว่าเนื่องจากไม่มีการศึกษาประวัติศาสตร์มาก่อนประชาชนในชุมชนไม่มีจิตสำนึกในเรื่องของความเป็นชุมชน โบราณ จนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมจากการสุกร่อนของดิน การกัดเซาะของน้ำฝน ดินไม่ใหญ่ วัชพืช จากภัยธรรมชาติรวมถึงการทำลายจากประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวกำแพงเมือง

ด้านการจัดการ โบราณสถานจากสภาพที่เกิดขึ้น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านปงสนุก ไม่มีความรู้เรื่องประวัติความเป็นการ ไม่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา คิดว่าเป็นหน้าที่หน่วยงานของรัฐ อัตรากำลังบุคลากรภาครัฐมีไม่เพียงพอ การศึกษาข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ลดบทบาทลง ความสำคัญด้านเศรษฐกิจเข้ามาแทนที่จึงทำให้ความเป็นชุมชนดั้งเดิมมีสภาพเสื่อมโทรมมากขึ้น ความเป็นชุมชน โบราณจะถูกบันทึกไว้เป็นเพียงตัวอักษรและภาพถ่ายไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเท่านั้น

Independent Study Title	The Management of Ancient Monuments and Environment by the Government and Community : A Case Study of the Moat and Old Wall in Pongsanuk Community Area, Muang District, Lampang Province.		
Author	Mr. Anukul Siriphun		
M.A.	Man and Environment Management		
Examining Committee :			
	Prof.Dr.Manat	Suwan	Chairman
	Assoc.Prof.Dr.Chukiat	Leesuwan	Member
	Assoc.Prof.Dr.Anurak	Panyanuwat	Member

Abstract

Independent Study on The Management of Ancient Monuments and Environment by the Government and Community: A case study of the Moat and Old Wall in Pongsanuk Community and causes of the ancient monuments deterioration and the environment in Pongsanuk Community, Muang District, Lampang Province.

The Method of research is to study from text and document data, seminar reports, printed materials and individual interviewing such as the monks from the temples around the Pongsanuk Community, local intellects, concerning government officials and private sector, people inhabited along the moat and the old wall in the Pongsanuk Community, observation of the activities practiced in the community, data analysis by categorizing, ordering and relating data according to the objectives and research limits.

Study Result:

Pongsanuk Community is an ancient community that has importance regarding history and the ancient holy area of Lampang Province. Later the economic within the community has expanded and developed in all aspects from local community to more urbanized community. From this expansion the importance of historical role and ancient monument have decreased. People do not recognize and interest in the history of the community. As well as the concerning government official that lack of man power to take care of the environment. There are no signs or distinctive limit line that indicate the ancient monument. Including that the community do not participate in the acknowledgement of the laws and regulations issued for those places. Togetherwith the expansion of the population occupation, buildings, and rental rights, which is not quite emphasized by the government. The approach of the private sector in surveying, partially research is just a documentary research which does not practically effected. The data concerning Pongsanuk Community that tells about being an ancient community appears only in the commemorate books and history books of the Province, which are not publicized, including other ancient communities.

From interviewing, almost one hundred percent of the people living along the moat and old city wall area are lacked of knowledge about the history and back ground of their community. We can see that due to the insufficiency of history study, the people in the community are not aware of being the ancient community and do not recognize the importance of the ancient places. Leaving them to be deteriorated, soil erosion due to rain, tree and plants, including the disaster made by people living around the area.

From the situation, at present, the causes are from many factories which includes insufficient man power from the government and the decrease of historical study. The importance of economics come into place of the traditional community, which in the future, the deterioration will be increased. The ancient community existence will only be recorded literally and snap shots to be studied by our descendants.